

TĂNG CƯỜNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ THỊ TRƯỜNG TRONG ĐẤU TRANH CHỐNG BUÔN LẬU VÀ XÂM PHẠM QUYỀN SỞ HỮU TRÍ TUỆ TRONG TÌNH HÌNH HIỆN NAY

ThS. Lê Việt Huy
Công ty KPMG

Tình trạng vi phạm pháp luật như buôn lậu, hàng giả, hàng cấm, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ những năm gần đây đã phát triển ở mức độ tinh vi, phức tạp hơn. Hành vi vi phạm không chỉ diễn ra trong phạm vi huyện, tỉnh, mà đã phát triển với quy mô liên tỉnh, liên vùng, thậm chí liên quốc gia. Đặc biệt, với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, thương mại điện tử, mạng xã hội, tình trạng vi phạm pháp luật trên lại càng bùng phát, gây không ít khó khăn cho các lực lượng chức năng trong việc phát hiện và xử lý. Tổng cục Quản lý thị trường trực thuộc Bộ Công Thương được thành lập theo Quyết định số 34/2018/QĐ-TTg ngày 12/10/2018 của Thủ tướng Chính phủ được tổ chức thành hệ thống ngành dọc từ Trung ương đến địa phương, bảo đảm quản lý thị trường theo nguyên tắc tập trung thống nhất, điều hành xuyên suốt, xóa bỏ giới hạn về không gian địa lý, đáp ứng nhu cầu quản lý trong tình hình mới. Bài viết khái quát về công tác quản lý thị trường thời gian qua, nêu bật vai trò của lực lượng quản lý thị trường và đề xuất một số giải pháp về kiện toàn cơ cấu tổ chức, hoàn thiện cơ chế, chính sách quản lý thị trường trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và kinh tế số.

Từ khóa: Buôn lậu; Gian lận thương mại; Hàng giả; Quyền sở hữu trí tuệ; Quản lý thị trường.

Tổng cục Quản lý thị trường là tổ chức trực thuộc Bộ Công Thương, thực hiện chức năng tham mưu, giúp Bộ trưởng Bộ Công Thương quản lý nhà nước và tổ chức thực thi pháp luật về phòng, chống, xử lý các hành vi kinh doanh hàng hóa nhập lậu; sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng cấm, hàng hóa không rõ nguồn gốc xuất xứ; hành vi xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ; hành vi vi phạm pháp luật về chất lượng, đo lường, giá, an toàn thực phẩm; hành vi vi phạm pháp luật về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng và các hành vi gian lận thương mại theo quy định pháp luật. Theo Quyết định số 34/2018/QĐ-TTg ngày 12/10/2018 quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Quản lý thị trường trực thuộc Bộ Công Thương, Cơ quan Quản lý thị trường có 16 nhiệm vụ và quyền hạn, trong đó tập trung vào công tác tham mưu cho Bộ Công Thương xây dựng dự án luật, thông tư, quyết

định, chỉ thị; tham mưu, kiến nghị chính quyền địa phương về các chủ trương, chính sách, biện pháp cần thiết để bảo đảm hoạt động thương mại công bằng, lành mạnh; xử lý các hành vi vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại và các lĩnh vực khác mà Quản lý thị trường được giao.

1. Khái quát về công tác quản lý thị trường thời gian qua

Trong những năm qua, tình trạng vi phạm pháp luật về buôn lậu, hàng giả, hàng cấm, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ vẫn tiếp tục gia tăng, gây bức xúc trong xã hội, đồng thời tác động tiêu cực tới sản xuất và đời sống của nhân dân. Hành vi, thủ đoạn của các đối tượng ngày càng tinh vi, phức tạp và phát triển trên qui mô rộng lớn. Một số vụ việc hoạt động có hành vi cấu kết với cá nhân, tổ chức nước ngoài, gây ảnh

hưởng lớn đến nền kinh tế và tình hình an ninh, chính trị của Việt Nam.

Hành vi sai phạm tập trung chủ yếu vào nhóm hàng hóa như: hàng may mặc, dược phẩm, thực phẩm chức năng, mỹ phẩm, điện thoại di động, đường cát, rượu, bia, nước giải khát, đồ gia dụng, điện tử, điện lạnh, thuốc lá điếu, đặc biệt là buôn lậu và vận chuyển hàng cấm như pháo nổ... Hoạt động của các đối tượng buôn lậu diễn ra với nhiều phương thức, thủ đoạn ngày càng tinh vi như hợp thức hóa theo hình thức quay vòng chứng từ, hóa đơn, sử dụng hóa đơn bất hợp pháp. Buôn lậu diễn ra ở cả đường bộ, đường biển và đường hàng không như vận chuyển hàng lậu qua đường hàng không dưới hình thức hàng xách tay, hành lý ký gửi vận chuyển nhận sau. Các đối tượng thường xuyên thay đổi cung đường, tuyến đường, thời gian, địa điểm xuất hàng và tập kết hàng hóa để trốn tránh việc kiểm tra, kiểm soát của các lực lượng chức năng. Đáng chú ý, phương thức vận chuyển hàng lậu, hàng cấm có thay đổi, trước đây tập kết trên xe có tải trọng lớn, hiện nay các đối tượng chia nhỏ số lượng hàng hóa, vận chuyển bằng xe mô tô, xe khách, xe có tải trọng nhẹ từ biên giới đưa vào nội địa tiêu thụ.

Trong lĩnh vực sản xuất hàng giả, xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ với những thủ đoạn ngày càng tinh vi. Các đối tượng sản xuất sử dụng nguồn nguyên liệu giá thành thấp, được mua bán trôi nổi trên thị trường, không rõ nguồn gốc xuất xứ để pha trộn với nhau hoặc tự sản xuất hàng, sau đó dán nhãn mác, đóng gói và niêm phong theo nhãn hàng của các doanh nghiệp đã được đăng ký nhãn hiệu. Ngoài ra, một số hàng giả, hàng vi phạm quyền sở hữu trí tuệ còn được sản xuất ở nước ngoài, sau đó đưa vào tiêu thụ trong nước bằng nhiều hình thức khác nhau, chủ yếu qua đường tiểu ngạch, nhập lậu, nhất là hàng hóa của các thương hiệu nổi tiếng như: Louis Vuitton, Gucci, Nike, Adidas, Lacoste, Lancome, Apple... Các mặt hàng phục vụ tiêu dùng vi phạm nhiều nhất vẫn là đồng hồ, mắt kính, túi xách, quần áo, giày dép, mỹ phẩm, thực phẩm chức năng các loại, thuốc lá, rượu, bia... một

số các mặt hàng trên còn được quảng cáo, bày bán công khai, tràn lan trên các website thương mại điện tử cũng như trên mạng xã hội gây khó khăn cho các cơ quan chức năng trong việc phát hiện.

2. Những kết quả đạt được

Thực hiện Quyết định số 34/2018/QĐ-TTg ngày 10 tháng 8 năm 2018 của Thủ tướng Chính phủ về tổ chức lực lượng quản lý thị trường theo mô hình Tổng cục ngành dọc từ Trung ương đến địa phương, sau một thời gian ngắn hoạt động, lực lượng quản lý thị trường đã phối hợp chặt chẽ với bộ đội biên phòng, công an kinh tế, các hiệp hội ngành nghề, cơ quan hải Quan cũng như với các đơn vị tham mưu thuộc Bộ Công Thương phát huy được vai trò của mình trong công tác kiểm soát thị trường, tạo sự chuyên biến tích cực, rõ rệt trong điều hành, quản lý, nâng cao hiệu quả kiểm tra, kiểm soát, phối hợp giữa các đơn vị trong đấu tranh phòng, chống buôn lậu, hàng giả, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ.

Công tác tham mưu triển khai các chỉ đạo của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Ban Chỉ đạo 389 quốc gia và Bộ Công Thương đã được lực lượng quản lý thị trường thực hiện nghiêm túc, kịp thời. Công tác kiểm tra, kiểm soát thị trường đã được thực hiện có trọng tâm, trọng điểm.

Công tác tuyên truyền, phổ biến, hướng dẫn pháp luật, ký cam kết không kinh doanh hàng lậu, hàng giả và vi phạm quyền sở hữu trí tuệ được lực lượng quản lý thị trường tiếp tục triển khai sâu rộng, đồng bộ trong toàn lực lượng; kịp thời đưa nhiều tin bài về hoạt động của quản lý thị trường trên các phương tiện thông tin đại chúng qua đó nâng cao vị thế, vai trò của lực lượng quản lý thị trường trong công tác đấu tranh chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả. Điển hình là năm 2018, lực lượng quản lý thị trường cả nước kiểm tra 155.583 vụ; phát hiện, xử lý 91.867 vụ vi phạm; thu nộp ngân sách nhà nước 490,27 tỷ đồng; ước trị giá hàng tịch thu chưa bán trên 92,5 tỷ đồng. Năm 2019, lực lượng quản lý thị

trường trên cả nước đã phát hiện, xử lý hơn 90 nghìn vụ việc vi phạm, thu nộp ngân sách nhà nước gần 670 tỷ đồng; giá trị hàng hóa, tang vật tiêu hủy hơn 120 tỷ đồng, đồng thời, áp dụng xử lý chế tài nghiêm khắc trong đó có những vụ việc truy cứu trách nhiệm hình sự được xã hội đồng tình và ủng hộ.

3. Những khó khăn, hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác đấu tranh chống buôn lậu, hàng giả, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ vẫn chưa đạt hiệu quả mong muốn, số lượng vụ việc vi phạm vẫn có xu hướng gia tăng với thủ đoạn tinh vi và quy mô ngày càng lớn. Trong đó, công tác theo dõi diễn biến thị trường, đôn đốc, kiểm tra, giám sát hoặc tham mưu đề xuất xử lý các vấn đề, vụ việc nổi cộm, phức tạp trên thị trường còn bị động; năng lực và trình độ chuyên môn của công chức quản lý thị trường ở một số đơn vị chưa đồng đều, còn có công chức buông lỏng quản lý, chưa chấp hành đúng quy định trong hoạt động công vụ, dẫn đến sai sót trong quy trình kiểm tra, xử lý vi phạm hành chính. Bên cạnh đó, phương thức, thủ đoạn vi phạm của các đối tượng ngày càng tinh vi khiến công tác kiểm tra, kiểm soát của lực lượng quản lý thị trường còn bị động. Vẫn còn công chức có biểu hiện bao che, tiếp tay cho hành vi vi phạm pháp luật và đã bị xử lý. Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật trong lĩnh vực chống buôn lậu, hàng giả, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ còn nhiều bất cập, chậm sửa đổi, bổ sung phù hợp với tình hình thực tiễn.

4. Một số giải pháp tăng cường công tác quản lý thị trường trong thời gian tới

Dự báo trong thời gian tới, hoạt động buôn lậu, hàng giả, gian lận thương mại và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ sẽ còn diễn biến phức tạp với nhiều phương thức, thủ đoạn tinh vi trên quy mô rộng lớn. Vì vậy, lực lượng quản lý thị trường cần:

- Tập trung, đẩy mạnh công tác chống buôn lậu, hàng giả, gian lận thương mại và

xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ trong thị trường nội địa. Trong đó, chú trọng chống gian lận xuất xứ hàng hóa; nắm vững diễn biến tình hình theo lĩnh vực, địa bàn phụ trách để kịp thời phát hiện, nhận diện các vấn đề nổi cộm, các mặt hàng vi phạm mới nổi để kịp thời đấu tranh ngăn chặn, xử lý.

- Triển khai chỉ đạo của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ và Ban Chỉ đạo 389 Quốc gia về tăng cường kiểm tra, kiểm soát, xử lý nghiêm các hành vi vi phạm nhằm đẩy mạnh và nâng cao hiệu quả công tác quản lý thị trường. Để đạt được mục tiêu trên, cần có sự phối hợp một cách nghiêm túc, đồng bộ giữa các lực lượng chức năng và địa phương trong việc tăng cường công tác kiểm tra, kiểm soát, ngăn chặn hàng hóa nhập lậu từ biên giới vào nội địa. Kiên quyết đưa ra khỏi lực lượng những cán bộ, công chức có hành vi vi phạm pháp luật, những thiếu, gây phiền hà khi thực thi công vụ hoặc không hoàn thành nhiệm vụ được giao.

- Đánh giá thực tiễn mô hình của lực lượng quản lý thị trường trước và sau khi có Quyết định số 34/2018/QĐ-TTg từ ngày 12/10/2018. Từ mô hình 63 Chi cục Quản lý thị trường các địa phương trực thuộc Sở Công Thương, đến nay nâng cấp thành 63 Cục Quản lý thị trường trực thuộc Tổng cục Quản lý thị trường thuộc Bộ Công Thương. Đồng thời tiếp tục lộ trình xây dựng mô hình 19 Cục Quản lý thị trường liên tỉnh và giảm số lượng các đội quản lý thị trường cấp huyện xuống còn 376 đội.

Bên cạnh đó, cần tăng cường cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật, nguồn lực đồng thời hoàn thiện, sửa đổi, bổ sung hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về đấu tranh chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả nhằm khắc phục những tồn tại, hạn chế, chồng chéo dẫn đến cách hiểu và áp dụng khác nhau, tạo hành lang pháp lý để lực lượng quản lý thị trường phát huy tốt vai trò trong đấu tranh chống buôn lậu, gian lận thương mại, buôn bán hàng cấm và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ trong thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Sơn, Phan Trang (2020), Xây dựng lực lượng quản lý thị trường trong sạch là điều kiện tiên quyết”, báo Chính phủ điện tử, <http://baochinhphu.vn/>.
2. Nguyễn Văn (2019), Tổ chức lực lượng quản lý thị trường: Mô hình mới mở ra tầm nhìn mới, Tạp chí Công Thương, Hà Nội.
3. Quyết định số 34/2018/QĐ-TTg ngày 12 tháng 10 năm 2018 của Thủ tướng Chính phủ về Quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Quản lý thị trường trực thuộc Bộ Công Thương.
4. Trang web Tổng cục Quản lý thị trường. <https://dms.gov.vn/>.